

5 Waartoe is Christus gestorven?

In het tweede hoofdstuk van Filippenzen wordt de vreselijke nederdaling van Christus “in de lagere aardse gewesten” (Efe.4:9) ter voorbereiding van Zijn opvaring “ver boven alle hemelen” beschreven, “opdat Hij alle dingen mocht vervullen” (Efe.4:10). Hij die “in de gestalte Gods was”, heeft “zichzelf ontledigd” [let op de nederdaling, stap voor stap] en

“de gestalte van een dienstknecht aangenomen, en is aan de mensen gelijk geworden. En in zijn uiterlijk als een mens bevonden, heeft Hij zich vernederd en is gehoorzaam geworden tot de dood, ja tot de dood des kruises” (Fil.2:7-9).

Zie, hoe diep Hij zich vernederd heeft! Waartoe geschiedde dit?

Dit is een belangrijke vraag. Als we vernemen waarom God een ding doet, dan leren we Gods gedachten kennen. En deze diepe vernedering van Christus was Gods werk. “God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende”. Wat was de specifieke bedoeling van dit deel van het plan, de dood van Christus? Wij moeten eerst nagaan wat de dood van Christus was. We hebben in dit boek al eerder aangetoond dat Christus’ vleeswording Zijn werkelijke dood was; dat toen Hij deze gevallen schepping binnenkwam Hij een doodsstaat binnenkwam en in die toestand verkeerde gedurende de hele tijd dat Hij in het vlees verbleef, d.w.z. vanaf Zijn geboorte tot aan Zijn opstanding. Als ik dus over “de dood van Christus” spreek dan bedoel ik niet Zijn lichamelijke dood aan het kruis maar Zijn werkelijke dood terwijl Hij in deze gevallen staat verkeerde. Op dit punt doe ik er misschien goed aan om twee punten op te merken die de lezer in verwarring kunnen brengen. Allereerst, wat is de betekenis van

Het kruis

van Christus? Ik versta dat het kruis het symbool van Gods weg ten leven is, d.w.z. een weg die voert via de dood. Het kruis wordt in het Nieuwe Testament sterk benadrukt, zowel door Christus als door de apostelen (zie bijvoorbeeld Mat.10:38; 16:24; Mar.10:21; Luk.14:27; 1 Kor.1:17-18; Gal.6:12; Fil.3:18; Kol.1:20, en vele andere plaatsen). Wanneer de lezer deze Schriftplaatsen opslaat zal hij zien dat het kruis er een symbool van iets is. In deze bijbelteksten, en in andere van gelijke strekking verwijst het woord kruis niet naar het letterlijke hout waarop Christus de lichamelijke dood stierf. Dat is het woord kruis naar de *letter*, maar dit woord heeft net als de meeste andere bijbelse begrippen en uitdrukkingen een *geestelijke* betekenis, en geen mens die enig geestelijk inzicht heeft kan falen om dit in te zien, te weten dat de term kruis gebruikt wordt als een symbool van iets anders, hoewel men wellicht niet in staat zal zijn om te bepalen wat dat is.

HOOFDSTUK 5

Ik denk dat christenen dit woord dikwijls op een foutieve, onschriftuurlijke manier gebruiken: zij spreken dan over de vele kruisen die ze moeten dragen. De Bijbel spreekt echter nooit over meer dan één kruis. Christus en de apostelen hebben het nimmer over kruisen maar over “het kruis”, één ding, wat het ook mag zijn. Nu is het een diep bijbels geheimenis dat Gods weg ten leven voert via de dood. “Wat u zaait wordt niet levendgemaakt tenzij het eerst sterft”. Dit is een diepe waarheid in de natuur, en het is evenzeer waar wanneer het Gods wegen van genade betreft (vgl. Joh.12:23-25). Ik heb in eerdere hoofdstukken op deze grote waarheid gewezen en die reeds tot op zekere hoogte verklaard. Dit is Gods weg ten leven: via beproeving, lijden, vergankelijkheid en dood, en het symbool van deze weg is het kruis. “Het kruis op zich nemen” wil zeggen de voetsporen van Christus volgen op deze weg ten leven, die voert via de dood, “de gemeenschap aan Zijn lijden kennende” en “gelijkvormig gemaakt wordend aan Zijn dood” (Fil.3:10), “opdat ook het leven van Jezus zich in ons lichaam mag openbaren” (Rom.8:11).

Onze uiteenlopende beproevingen, rampen, vervolgingen e.d. zijn niet even zoveel kruisen die wij moeten dragen, maar allemaal onderdelen van één enkel kruis; dat is te zeggen: ze vormen wezenlijke onderdelen van de ene weg ten leven, die voert via de kruisiging van zichzelf en via de dood, tot hetzelfde leven dat Jezus op deze zelfde manier heeft bereikt. Zeker moet het ons in staat stellen om onze beproevingen en tegenslagen met geduld en kalmte, en zelfs met blijdschap, te dragen als we weten dat we daarmee Christus’ kruis achter Hem aandragen op een even reële manier als Simon van Cyrene het letterlijke timmerhout droeg waarop de Heiland gekruisigd werd.

“Indien wij delen in Zijn lijden, is dat om ook te delen in Zijn verheerlijking” (Rom.8:18).

We zagen in het laatste hoofdstuk dat ook de doop een symbool van deze ervaring is, maar de doop omvat meer dan alleen de dood: het is een symbool van dood, begraving en opstanding; terwijl het kruis het opmerkelijke en veelzeggende symbool is van de dood waaraan allen gelijkvormig moeten worden, indien ze ooit de kracht van Christus’ opstandingsleven willen ervaren. Het is een dood die strijd, intense en chronische pijn, schande en smaad omvat; dit alles kenmerkt letterlijke kruisiging, en het is ook kenmerkend voor de mystieke kruisiging (Gal.5:24) die elke christen geroepen is te verdragen wanneer hij Jezus navolgt, en die de prijs is van en de enige weg tot dat leven dat het “ware leven” is (1 Tim.6:19).

Ik kan niet langer bij dit punt blijven stilstaan, hoewel er veel meer gezegd zou kunnen worden, want het is één van de “diepten Gods”, maar het was noodzakelijk dat ik erop zou wijzen opdat wij zouden begrijpen wat met de uitdrukking “de dood des kruises” wordt bedoeld. Die verwijst niet naar letterlijke terechtstelling aan een houten kruis, zoals de letter aangeeft, maar naar die mystieke dood waarop in het bovenstaande werd gewezen, en die Gods weg ten leven is. De voorgaande overwegingen met de Schriftplaatsen waarop werd gewezen tonen dit duidelijk aan

(zie met name Gal.6:12-17). Paulus doelt beslist niet op letterlijke kruisiging in dit bijbelgedeelte. Zie ook Heb.12:2: Jezus “nam het kruis op zich”. Heeft deze verklaring geen diepere betekenis dan een eenvoudige verwijzing naar de korte tijd dat Jezus het Romeinse kruis van hout droeg waarop Hij terechtgesteld werd? (Joh.19:17). Wanneer de lezer deze weg ten leven die door de dood voert nog verder uiteengezet wenst te zien, laat hij dan de volgende passages onderzoeken: 1 Kor.6:6-16, 15:29-34, 2 Kor.4:6-12, 6:1-10. Sla deze bijbelgedeelten op, ook de vorige hoofdstukken die ik heb genoemd, en ik denk dat de lezer de symbolische betekenis van “de dood des kruises” gemakkelijk zal kunnen begrijpen.

Het andere punt waarover ik wil spreken alvorens met het hoofdonderwerp verder te gaan is de werkelijke betekenis van

Christus' lichamelijke dood

Jezus stierf lichamenlijk op een letterlijk houten kruis, maar we hebben gezegd dat dit niet de werkelijke dood van Christus was, noch was het voorwerp waaraan Hij ter dood werd gebracht het werkelijke kruis. Wat was dan de betekenis van deze lichamelijke dood, en dit letterlijke kruis? Ik heb de symbolische betekenis van het letterlijke kruis reeds opgemerkt, laten we nu zien of we de betekenis van Zijn lichamelijke dood kunnen vaststellen.

In Heb.13:10-13 wordt de betekenis van Christus' lichamelijke dood helder voor ons uiteengezet, het was namelijk de vervulling van het type van het verwijderen van het lichaam van het zondoffer (zie Ex.29:14, Lev.4:11-12, 16:27, etc.). Er kan op dit punt geen twijfel bestaan, want de apostel maakt deze toepassing zelf. Wij zouden ons niet gemachtigd voelen om het type op deze manier toe te passen, maar aangezien de apostel het als zodanig toepast aanvaardden we zijn uitleg zonder enige aarzeling als beslissend. Heel de wet heeft een typische betekenis, elke tittel en jota ervan, en nog eerder zullen de hemel en de aarde voorbijgaan dan dat enig deel van de wet niet zou worden vervuld. De lichamelijke dood van Christus “buiten de poort” was de vervulling van het gedeelte van de wet dat vereiste dat het lichaam van het zondoffer, nadat dit zijn leven had afgelegd, “buiten de legerplaats” moest worden verbrand. Zo legde Jezus Zijn leven af en kwam de dood - de toestand van de gevallen mens - binnen en werd het ware zondoffer. Hij werd “voor ons tot zonde gemaakt” (2 Kor.5:21) en “droeg onze zonden” (1 Pet.2:24) gedurende drie-en-dertig jaren, waarna Hij de lichamelijke dood stierf aan het kruis “buiten de poort”. Zo vervulde Hij het laatste en vernederendste aspect van de “wet op het zondoffer”, die vereiste dat het dode lichaam “buiten de legerplaats” moest worden verbrand (Lev.4:12). Dit is een rechtstreeks aan de Schrift ontleende verklaring van de betekenis van Christus' lichamelijke dood, en ze toont ons duidelijk de plaats die deze inneemt in het grote antitype van de verzoening. Wie opziet naar de lichamelijke dood van Christus op het letterlijke kruis als het middel waardoor hij met God is verzoend (Rom.5:10), maakt dezelfde fout als een Israëliet zou maken die het verbranden van het dode,

HOOFDSTUK 5

weggeworpen lichaam van het offer “buiten de legerplaats” als het hele werk der verzoening zou beschouwen. Op die manier verliezen we het zicht op en hechten geen belang meer aan het werkelijke offer en de werkelijke verzoening.

De bijzondere wijze van Christus' lichamelijke dood, te weten door kruisiging, is van groot belang doordat ze, zoals we hierboven hebben opgemerkt, het lijden, de schande en de smaad uitbeeldt die onveranderlijk hun ten deel valt, die “de gemeenschap aan het lijden van Christus” kennen, en “aan Zijn dood gelijkvormig worden gemaakt” - Zijn werkelijke dood. Het letterlijke kruis is, zoals wij reeds hebben gezien, een symbool van Gods weg ten leven - door zwakheid tot kracht (2 Kor.12:10), via beproeving tot de kroon (Jak.1:12), door lijden tot heerlijkheid (1 Pet.5:10), via de dood tot het leven. Christus verwijst naar deze betekenis van het kruis wanneer Hij zegt: “Als Ik van de aarde verhoogd ben, zal Ik allen tot Mij trekken”. De apostel voegt daaraan toe:

*“En dit zeide Hij om aan te duiden, welke dood Hij sterven zou”
(Joh.12:32-33).*

Er bestaat geen werkelijk verband tussen het trekken van alle mensen tot Christus en Zijn letterlijke kruisiging. Met andere woorden: de bijzondere wijze waarop Hij lichamelijk stierf is niet de oorzaak van het trekken van alle mensen tot Hem, zoals de letter van deze woorden schijnt te suggereren¹. Er is hier een geest die we moeten onderscheiden ten einde de ware betekenis te kunnen begrijpen. Wat is de oorzaak van het feit dat alle mensen tot Christus worden getrokken? De *dood* van Christus, antwoord ik: Zijn *werkelijke* dood, d.w.z. Zijn vleeswording. Dat de wereld door de dood van Christus met God is verzoend is een rechtstreekse uitspraak van de Heilige Schrift (zie 2 Kor.5:19 en Rom.5:10). “Wij zijn met God verzoend door de dood van Zijn Zoon” is hetzelfde als te zeggen dat wij tot God (of tot Jezus, dat is hetzelfde) worden getrokken door het kruis van Zijn Zoon. Dat laatste is nu net de manier waarop de apostel deze waarheid in Efe.2:16 uitdrukt:

“de twee [Jood en heiden, d.w.z. de hele wereld], tot één lichaam verbonden, met God te verzoenen door het kruis, waaraan Hij de vijandschap gedood heeft”.

¹ Door te spreken over “van de aarde verhoogd worden” duidde Jezus aan dat Hij als een vervloekte aan een hout zou worden gehangen en zou sterven aan een kruis. Door te sterven vereenzelvigde de Heiland zich met de doden, opdat Hij ook hun Here zou kunnen zijn (vgl. Rom.14:9). Zodoende zou Hij niet alleen de levenden, maar ook de doden, dus alle mensen, tot zich trekken (noot van de vertaler).

Zo begrijpen we de betekenis van “het kruis van Christus”, waarin een discipel van Jezus alleen mag roemen ², en zo komen we tot het eerste antwoord op de vraag die het onderwerp van dit hoofdstuk vormt, te weten

Waar toe is Christus gestorven?

Om de wereld met God te verzoenen, is het antwoord dat we nu hebben bereikt; we moeten dit antwoord een weinig verder bestuderen.

Allereerst moeten we opmerken dat waar het de bedoeling van de dood van Christus betreft, de Bijbel over dingen die er nog niet zijn spreekt alsof ze er al waren (Rom.5:17).

“Toen wij vijanden waren, zijn wij met God verzoend door de dood van Zijn Zoon” (Rom.5:10).

De apostel spreekt alsof het al was gedaan, hoewel het in werkelijkheid nog geen feit is. De wereld met God verzoend is nog geen ervaringsfeit, hoewel wij erover mogen spreken alsof het reeds gedaan is aangezien het zeker is dat allen uiteindelijk verzoend zullen worden (zie Kol.1:19-20). Dit is Gods doel, en, zoals we eerder hebben opgemerkt, wat God zich voorneemt om te doen is reeds zo goed als gedaan, en er kan zo over gesproken worden. Dat dit de juiste opvatting van de passage is wordt aangeduid door het taalgebruik in de tekst zelf: “Toen wij vijanden waren, zijn wij met God verzoend door de dood van zijn Zoon”; niet als een ervaring die alle mensen op dat moment ontvingen, maar doordat er een volledige voorziening voor onze verzoening werd getroffen en het werk als voltooid wordt beschouwd op basis van het volbrachte werk van God. Elk individu van het menselijk ras is nog niet met God verzoend, maar elk individu kán worden verzoend, waar het Gods aandeel aan het werk betreft en iedereen zal net zo snel, en net zozeer met God worden verzoend als hij God in de praktijk leert kennen. Deze interpretatie wordt nog bevestigd door 2 Kor.5:19-20:

“God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende”.

Dat werk Gods is volmaakt en voltooid, toch gaat de apostel verder:

“Wij zijn dus gezanten van Christus, alsof God door onze mond u vermaande; in naam van Christus vragen wij u: Laat u met God verzoenen”.

² Gal.6:14.

HOOFDSTUK 5

Hoewel de wereld reeds met God verzoend is voor zover het Gods werk betreft, toch is de overgrote meerderheid van de mensheid nog niet met God verzoend, en moet nog verzoend worden door het getuigenis aangaande dit grote werk der verzoening persoonlijk te aanvaarden, “ter gelegener tijd” (1 Tim.2:6).

We moeten wanneer we over dit antwoord nadenken ook de werkelijke dood van Christus in gedachten houden. “Met God verzoend door de dood van Zijn Zoon”. Als we daarbij uitsluitend aan Christus’ lichamelijke dood op het Romeinse kruis denken, dan zullen we de volledige betekenis van deze uitspraak niet kunnen bevatten. Wij werden niet met God verzoend door Christus’ lichamelijke dood. Wie zo’n opvatting wil handhaven zou er ook van uit moeten gaan dat de verzoening onder de wet tot stand kwam door het dode lichaam van het zondoffer “buiten de legerplaats” te verbranden. We hebben gezien dat de werkelijkheid die met dit type overeenstemt de lichamelijke dood van Christus is, en dus vormt die beslist niet de basis voor onze verzoening met God. Laat in dit verband ook opgemerkt mogen worden dat dit opnieuw een bewijs is voor de opvatting betreffende de werkelijke dood van Christus die in dit hoofdstuk naar voren is gebracht. “Wij zijn met God verzoend door de dood van zijn Zoon”. Zijn wij met God verzoend vanwege Christus’ lichamelijke dood? NEE, beslist niet. Dan was de dood van Christus, d.w.z de werkelijke, verzoening aanbrengeende dood, niet Zijn sterven op het letterlijke kruis, maar de dood die Hij stierf toen Hij “vlees is geworden” (Joh.1:14), zoals wij hierboven uiteen hebben gezet.

Met deze correcte opvatting van het begrip “dood” denk ik dat iedereen onmiddellijk zal inzien hoe de dood van Christus ons met God verzoent. De volledige bedoeling en heel het werk van Christus’ vleeswording zijn bij de dood van Christus inbegrepen. In dat werk als onze Leidsman, legde Christus zeer zeker het fundament voor de verzoening van de zondaar met God. Daardoor wordt de mens verzoend, d.w.z. “van een vijand in een vriend veranderd” waar het zijn houding ten opzichte van God betreft. Er wordt in het Nieuwe Testament over

Twee vormen van vijandschap

gesproken die Christus wegneemt: de wet (Efe.2:14-15) en de gezindheid van het vlees (Rom.8:7). Dat de wet vijandschap tussen de mens en God teweegbrengt, en een struikelblok is op de weg naar zijn behoud, door dood en geen leven te bewerken, en dat Christus ons uit deze hopeloze situatie bevrijdt, zowel van de schuld (Rom.3:19) als van de straf der wet, doordat Hij “de vijandschap gedood heeft” (Efe.2:16),

“door het bewijsstuk uit te wissen, dat door zijn insettingen tegen ons getuigde en ons bedreigde, en dat heeft weggedaan door het aan het kruis te nagelen” (Kol.2:14),

d.i. het door Zijn dood (kruis) permanent te bevestigen op een plek waar het de zondaar niet langer kwaad kan doen - omdat Hij door Zijn dood de weg des geloofs

opent die boven en buiten het bereik van de wet uitgaat - dit alles, verklaar ik, is duidelijk Schriftuurlijk. Dat de gezindheid van het vlees vijandschap tegen God is, kan niemand ontkennen, en dat Christus die vijandschap wegneemt, is ook een standpunt dat rechtstreeks in de Schrift wordt uitgesproken, aangezien Hij, door onze gevallen natuur aan te nemen ("Hij werd voor ons tot zonde gemaakt") de weg geopend heeft waarlangs wij Zijn "Goddelijke natuur" deelachtig kunnen worden (2 Pet.1:4). Zo worden wij door de "gezindheid van Christus" beheerst (1 Kor.2:16, Fil.2:5) en "zijn niet langer in het vlees maar in de geest, indien de geest van Christus in ons woont" (Rom.8:9). Zo verzoent de dood van Christus ons met God door de twee vormen van vijandschap weg te nemen.

Maar daarbij verzoent Christus' dood ons ook met God door Hem aan ons te openbaren - door God aan ons bekend te maken. De mensheid is op dit moment nog grotendeels onverzoend met God aangezien zij Hem niet kent. "Al hun gedachten zijn: Er is geen God" (Psa.10:4). De grote massa van de wereld verkeert nog steeds in de toestand die Paulus beschrijft wanneer hij zegt:

"verduisterd in hun verstand, vervreemd van het leven Gods om de onwetendheid, die in hen heerst, om de verharding van hun hart"
(Efe.4:17-23).

Dit is de *huidige* toestand van het mensenras - duister, onwetend, blind. Als deze duisternis nu wordt verdreven, als deze onwetendheid wordt weggenomen, als "de ogen der blinden worden geopend" (Jes.35:5, Mat.11:5) zodat de wereld God leert kennen, dan wordt zij meteen met God verzoend; ze zal Hem beginnen lief te hebben. "Gewen u toch aan Hem, opdat u vrede hebt" (Job 22:21): wanneer we God leren kennen, dan hebben wij vrede - "vrede met God" (Rom.5:1), verzoening. Nu is Jezus Christus de enige volmaakte openbaring en het enige volmaakte beeld van God. In Zijn vleeswording komt Hij tot de mens als "Immanuël - God met ons" (Mat.1:23); door Hem werd God "geopenbaard in het vlees" (1 Tim.3:16), zó openbaart Christus God aan ons: doordat we de Zoon leren kennen, leren wij ook de Vader kennen (Joh.8:19), en zodoende worden wij met God verzoend, d.w.z. wij worden van vijanden in vrienden veranderd (vgl. Joh.15:15). Deze opvatting wordt gestaafd door 1 Joh.3:16 en 4:7-11; in het offer en in de dood van Christus wordt Gods liefde openbaar, wij worden daardoor in staat gesteld om die liefde te "ontwaren", zodoende komen wij ertoe om "Hem lief te hebben, aangezien Hij ons eerst liefgehad heeft" (1 Joh.4:19) en wij worden met Hem verzoend.

De besproken passage (Rom.5:10) verklaart dat wij verzoend zijn door Zijn dood en behouden worden door Zijn leven. We hebben gezien hoe wij door Zijn dood zijn verzoend. Ik zal er enkele woorden aan toevoegen over hoe wij behouden worden door Zijn leven. Behoud is de voltooiing of het resultaat van het werk der verzoening. We zijn op dit moment nog niet werkelijk behouden, slechts door het geloof (Efe.2:8) en in hope (Rom.8:24). Volkomen behouden zullen we pas zijn op het

HOOFDSTUK 5

moment wanneer we “van de slavernij aan de vergankelijkheid zijn bevrijd”. Nu dan, wanneer wij op die manier gered zijn, dan zullen we in de volle en volmaakte zin van het woord deel krijgen aan de “goddelijke natuur” of het “goddelijk leven”: we zullen met de Vader en de Zoon verenigd worden op dezelfde manier als zij één zijn. Dan zullen we in de volle zin des woords (niet door het geloof maar in werkelijkheid) “het vlees van de Zoon des mensen eten en Zijn bloed drinken” (Joh.6:53), d.i. deel krijgen aan Zijn natuur en Zijn leven ontvangen. Nu leven we nog door het geloof (Gal.2:20) net zo goed als we door het geloof behouden zijn; dan zullen we in werkelijkheid leven en werkelijk behouden zijn, want behoud is leven, de “nieuwe schepping” (2 Kor.5:17) in haar definitieve voltooiing, en we weten dat wij “in Christus levendgemaakt zijn” (1 Kor.15:22). Zo worden we “gered doordat Hij leeft”. Want als wij toen wij nog vijanden waren met God zijn verzoend door de dood van Zijn Zoon, veelmeer *zullen* wij nu wij verzoend zijn, behouden worden doordat Hij leeft.

We zullen nu verder gaan door andere Schriftplaatsen op te merken die over de betekenis van de dood van Christus spreken. Er zijn meerdere passages die de opvatting bevestigen die wij aangaande de reden voor de dood van Christus naar voren gebracht hebben. Christus geeft zelf de reden voor Zijn sterven aan wanneer Hij zegt:

“Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, indien de graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft zij op zichzelf; maar indien zij sterft, brengt zij veel vrucht voort” (Joh.12:24).

Een eindje verderop zegt Hij:

“En als Ik van de aarde verhoogd ben, zal Ik allen tot Mij trekken” (Joh.12:32).

De evangelist voegt daaraan toe:

“En dit zeide Hij om aan te duiden, welke dood Hij sterven zou”.

Ik heb in dit hoofdstuk de geestelijke betekenis van deze laatste tekst reeds opgemerkt. Het geheel is eenvoudigweg een uiteenzetting in andere vorm van dezelfde waarheid, als in 2 Kor.5:19 en Rom.5:10 naar voren wordt gebracht, te weten dat de dood van Christus (Zijn vleeswording) de basis voor de verzoening der wereld is (“veel vrucht”, Joh.15:5,8; “allen tot God”, Hand.17:25, Rom.5:18, Rom.11:32, 1 Kor.12:6, 1 Tim.2:4,6,20; Titus 2:11). Jezus is de “Eerstgeborene onder vele broeders” (Rom.8:29).

Dezelfde reden voor de dood van Christus wordt ook in Heb.2:9-15 uitdrukkelijk naar voren gebracht. Jezus Christus “smaakte de dood voor een ieder” om “vele zonen tot heerlijkheid te brengen” (Heb.2:9-10).

WAARTOE IS CHRISTUS GESTORVEN?

“Daar nu de kinderen aan bloed en vlees deelhebben, heeft ook Hij op gelijke wijze daaraan deel gekregen, opdat Hij door Zijn dood hem, die de macht over de dood had, de duivel, zou onttronen, en allen zou bevrijden die gedurende hun ganse leven door angst voor de dood tot slavernij gedoemd waren” (Heb.2:14-15).

Hier vinden we opnieuw de gedachte dat Christus stierf om de vijandschap te doden, de duivel en zijn werken te verbreken (1 Joh.3:8) en de mens uit de slavernij aan de angst te bevrijden. Want wanneer we God leren kennen, worden wij met Hem verzoend, zoals we hebben gezien, en wij beginnen Hem lief te hebben: de vrees wordt immers uitgedreven (1 Joh.4:18).

We zullen nog één passage bekijken, en wel Rom.14:9. We hebben daar een specifiek, rechtstreeks antwoord op de vraag: Waartoe is Christus gestorven?

“Want hiertoe is Christus gestorven en levend geworden, opdat Hij èn over doden èn over levenden heerschappij voeren zou”.

Christus is Here, hoofd of aanvoerder van de mensheid (vergelijk het gebruik van het woord “Here” in Matth.22:43-45). Hij is het hoofd over alles (Efe.1:22).

“Hij is het Begin, de Eerstgeborene uit de doden, zodat Hij onder alles de Eerste geworden is” (Kol.1:18).

Hij is “het Begin der schepping Gods” (Openb.3:14), d.i. de *voltooide* schepping, de “nieuwe schepping” (2 Kor.5:17, Gal.6:15). Om nu zo Here, eersteling of hoofd van de *doden* zowel als van de levenden te kunnen zijn, was het natuurlijk noodzakelijk dat Hij één van die doden zou worden, d.w.z. dat hij tot het gevallen, dode mensenras moest gaan behoren en ook zelf moest sterven. We hebben gezien hoe Christus deze gevallen staat binnenkwam (Fil.2:6-8) en hoe Hij, terwijl Hij in deze staat verkeerde, Leidsman of hoofd van de hele mensheid was; Hij was de eerste die het hele proces doorliep van Gods weg ten leven die voert via de dood, zodoende is Hij “Heer van de doden”. Wij weten ook dat Hij de eerste was die het Leven binnenging, het leven van de “volkomen mens”: Hij was de “Eerstgeborene uit de doden” (Hand.26:23), de “Eersteling van hen die ontslapen zijn” (1 Kor.15:20). Zo werd Hij “Heer van de levenden”, het “Begin” van een wedergeboren mensheid, zodat Hij nu kan zeggen:

“Ik ben de Eerste en de Laatste, en de Levende, en Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend tot in alle eeuwigheden, en Ik heb de sleutels van de dood en het dodenrijk” (Openb.1:18).

Christus stierf derhalve opdat Hij Here, Eersteling en Begin van zowel de doden als de levenden mocht zijn.

HOOFDSTUK 5

“Zijn nu de eerstelingen heilig, dan ook het deeg, en is de wortel heilig, dan ook de takken” (Rom.11:16).

Er zijn andere Schriftplaatsen die op deze kwestie betrekking hebben, maar ik meen dat ik de belangrijkste wel genoemd heb. Er wordt ook in Heb.9:15 e.v. een reden voor de dood van Christus aangegeven, t.w. dat Hij stierf ten einde het nieuwe verbond van kracht te doen zijn. Dit komt op hetzelfde neer als de antwoorden die we reeds hebben beschouwd, alleen wordt de conclusie bereikt via de typen en schaduwen van het Oude Testament. We kunnen deze gedachtengang nu niet verder vervolgen. Het onderwerp van de verbonden is buitengewoon interessant en zal in een volgend hoofdstuk uitgebreid aan de orde komen. We willen hier nog slechts een korte

Samenvatting

toevoegen van wat we in dit hoofdstuk hebben geleerd en tenslotte een enkele afsluitende gedachte naar voren brengen.

Wanneer ik niet dwaal, dan hebben we de ware betekenis van het kruis van Christus en van Zijn lichamelijke dood leren kennen. We hebben ingezien dat het ware verzoenende sterven Zijn vleeswording was, zodat de vraag: Waartoe is Christus gestorven? in werkelijkheid neerkomt op: Waartoe is het Woord vlees geworden? De Schriftuurlijke antwoorden op deze vraag hebben we bevonden te zijn:

1. Om de wereld met God te verzoenen (2 Kor.5:14-21); en dit omvat:
2. Het wegnemen van de beide vijandschappen: “de wet in inzettingen bestaande” (Efe.2:15) en “de gezindheid van het vlees” (Rom.8:7 e.v.);
3. Om God aan de mens bekend te maken, via Jezus Christus, “het beeld van de onzichtbare God” (Kol.1:15);
4. Om “veel vrucht” voort te brengen: de “vele broeders” (Rom.8:29), de “vele zonen” (Heb.2:10), de “ganse schepping” (Rom.8:22);
5. Om de werken van de duivel te verbreken (1 Joh.3:8);
6. Om “de kinderen” uit de slavernij van de angst te bevrijden (Heb.2:15);
7. Om Here zowel van de doden als van de levenden te kunnen zijn (Rom.14:9);
8. Om het nieuwe verbond te bekrachtigen (Heb.9:16-22).

Besluit

Tot besluit nu nog een enkele gedachte: In al deze antwoorden op de vraag: Waartoe is Christus gestorven? is er geen enkel spoorje plaatsvervangende, zelfs niet de kleinste zinspeling op een plaatsvervangende verzoening. Ik ben me er natuurlijk van bewust dat sommigen plaatsvervangende menen te kunnen aantonen uit enkele van de teksten die wij hebben onderzocht. Maar dit wordt ófwel uit onwetendheid of uit gedachtenloosheid en een vooroordeel gedaan. Geen enkele onpartijdige

onderzoeker van deze Schriften zal er enige plaatsvervanging in ontwaren, en toch blijven mensen bij dit God-onterende dogma als was het een van de belangrijkste steunpilaren van de eeuwige troon. Sommige lezers zullen misschien aan de volgende teksten denken:

“die zelf onze zonden in Zijn lichaam op het hout gebracht heeft”
(1 Pet.2:24),

“Christus is eenmaal om de zonden gestorven, als Rechtvaardige voor onrechtvaardigen” (1 Pet.3:18),

en dergelijke. Deze teksten schijnen volgens velen plaatsvervanging te onderwijzen, maar dat is alleen maar zo omdat wij gewoon zijn om ze op die manier te beschouwen. Hier is bijvoorbeeld een citaat uit de geschriften van iemand die in plaatsvervanging gelooft:

“Christus was onze Plaatsvervanger in de dood: Hij stierf als Rechtvaardige voor onrechtvaardigen. Hij smaakte de dood VOOR ieder mens. Dit sterven ten behoeve van de schuldigen was plaatsvervanging”.

In dit citaat legt deze broeder het woordje “voor” uit alsof dit op zichzelf genomen plaatsvervanging zou onderwijzen. Maar is dat wel zo? Is het niet mogelijk dat de ene mens iets voor de andere doet zonder dat hij die ander vervangt? Hoe blind en onzorgvuldig zijn mensen die zichzelf als leiders hebben opgeworpen! De dokter geeft een geneesmiddel mee voor zijn patiënt, maar niet in plaats van hem. Christus “stierf voor onze zonden” (1 Kor.15:3), maar niet in plaats van die zonden. Hij stierf “als Rechtvaardige voor onrechtvaardigen”, maar daaruit volgt niet noodzakelijkerwijs, zoals velen denken, dat Hij stierf in plaats van de onrechtvaardigen. “Hij nam onze zonden op zich”, maar in welke hoedanigheid: als metgezel, of als plaatsvervanger? Waar het deze eenvoudige mededeling betreft zou het beide kunnen zijn, maar zoals we hebben gezien mogen we uit andere Schriftplaatsen weten, dat Christus niet onze plaatsvervanger was, maar onze metgezel en onze ouder broeder, degene die vrijwillig deelhad aan onze moeiten.

Ik beweer dat we dat niet alleen op basis van de Schrift kunnen weten, maar ook op basis van de feiten. Laat de lezer de volgende vraag zorgvuldig overwegen: “In welke dood was Christus onze Plaatsvervanger?”. We hebben gezien dat er verschillende vormen van dood bestaan: de lichamelijke dood, de geestelijke dood en de tweede dood. Een plaatsvervanger is iemand die iets voor een ander doet zodat de ander het niet meer hoeft te doen. Als een man bijvoorbeeld in tijd van oorlog voor militaire dienst werd opgeroepen, dan huurde hij soms een ander om in zijn plaats naar het front te gaan. Zo’n man werd een vervanger genoemd - de vervanger ging naar het front terwijl degene die eigenlijk was opgeroepen kon thuisblijven. Nu dan,

HOOFDSTUK 5

wanneer Christus stierf als onze plaatsvervanger, dan moet Hij een dood zijn gestorven die wij niet behoeven te ondergaan. Welke dood was dat? De mens is reeds geestelijk dood (Efe.2:1); hij moet de lichamelijke dood nog sterven (Heb.9:27) en vanzelfsprekend werd Christus niet onderworpen aan de tweede dood³. Zelfs wanneer er een “eeuwige, d.w.z. een nimmer eindigende, dood” bestond, zoals de kerken beweren, dan is Christus nimmer aan die dood onderworpen geweest, noch als onze plaatsvervanger noch anderszins.

In welke vorm van dood was Christus dan onze plaatsvervanger? “Hij smaakte de dood voor ieder mens” (Heb.2:9), maar het kan niet als de plaatsvervanger van ieder mens zijn geweest, om de eenvoudige reden dat de mensen ook zelf nog moeten sterven. We kunnen gemakkelijk inzien dat Christus ten behoeve van de mens stierf als diens metgezel:

“Hij moest in alle opzichten aan Zijn broeders gelijk worden, opdat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zou worden bij God”
(Heb.2:17).

We kunnen gemakkelijk inzien hoe Hij de eerste was die het hele proces doorliep van Gods weg ten leven die voert via de dood, als onze Leidsman, en Voleinder des geloofs, ten einde de mens te bevrijden: niet van een dood die deze dreigde te ondergaan, maar uit een doodsstaat waarin hij zich reeds bevond.

Het is echter onmogelijk te verklaren, hetzij op grond van de Schrift of op grond van de feiten en de rede, hoe Christus als plaatsvervanger van de mens kan zijn gestorven. Met name degenen die geloven dat het verzoenend sterven van Christus Zijn lichamelijke dood op het letterlijke kruis was, zouden het bijzonder moeilijk vinden om te bewijzen dat die dood plaatsvervangende betekenis had, want de mens moet immers ook zelf nog de lichamelijke dood sterven.

“Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren” (Gen.3:19)

is een straf die ieder mens zelf moet dragen, met als enige uitzondering de enkelingen waarnaar Paulus in 1 Kor.15:51 verwijst. Het denkbeeld betreffende een plaatsvervangend karakter van de verzoening is dus enkel en alleen een menselijke “overlevering”, die “het Woord Gods van zijn kracht berooft” (Mark.7:13).

Aangezien dit onderwerp bijzonder belangrijk is, wil ik nog een ander voorbeeld geven van de oppervlakkige, onzorgvuldige manier waarop mensen redeneren teneinde de dwaling van plaatsvervanging te ondersteunen. Om dat leerstuk van de

³ Hij is immers nooit in de poel des vuurs geworpen (vgl. Openb.19:20, 20:15, 21:8). Wel is Hij als mens aan het kruis gestorven en in het graf van Jozef van Arimathea gelegd (gedurende ten hoogste drie dagen).

aanklacht te vrijwaren dat het onrechtvaardig is indien een onschuldige in plaats van de schuldige lijdt, wordt er beweerd dat dit niet onrechtvaardiger is dan het plaatsvervangend lijden dat God voortdurend in de wereld toelaat. "Lijden de onschuldigen in dit leven al niet voor de onschuldigen?", vraagt men zich af, "Is er overal om ons heen niet sprake van plaatsvervangend lijden? De moeder lijdt voor haar kind, het kind voor zijn ouders, de vrouw voor haar man, de samenleving voor de misdadiger, enzovoort. Als God dit plaatsvervangend lijden voortdurend in de wereld toelaat, moeten wij er dan aanmerkingen op maken en het onrechtvaardig vinden, dat Christus plaatsvervangend lijdt?"

Is het niet wonderlijk, dat intelligente, zelfstandig nadenkende mensen: predikanten, redacteuren van christelijke bladen, evangelisten en dergelijke, op deze manier redeneren en niet inzien dat het een volstrekte drogreden is? Het is waar dat er in de wereld een heleboel lijden van onschuldigen voor de schuldigen plaatsvindt, dat is beslist een feit en een verdrietig iets, maar is dit lijden *plaatsvervangend*? Dat laatste houdt in, dat men iets doet of iets ondergaat in plaats van een ander. Lijden de onschuldigen in deze wereld *in plaats van* de schuldigen? Dat wil zeggen: op zodanige wijze, dat de schuldigen aan een straf ontsnappen die de onschuldigen in hun plaats ondergaan? Ontvangt de dronken echtgenoot minder straf aangezien zijn vrouw in zijn plaats al een gedeelte van de straf heeft gedragen? Dat zou het geval zijn wanneer zijn vrouw plaatsvervangend voor hem had geleden, maar vanzelfsprekend koestert niemand dit denkbeeld. Het is een feit, dat er in de wereld van plaatsvervangend lijden geen enkele sprake is, zelfs nog geen spoor. De onschuldigen lijden voor de schuldigen, d.w.z. *vanwege* hen, maar ze lijden niet in hun plaats, *in plaats van* hen. Niemand lijdt ook maar een enkele smart waar een ander in zijn plaats door had moeten worden getroffen; en niemand zal ook maar aan één enkele smart ontsnappen omdat iemand anders die in zijn plaats op zich heeft genomen.

"Ieder zal zijn eigen last dragen" (Gal.6:5).

"God zal ieder vergelden naar zijn werken" (Rom.2:6).

"Elke overtreding en ongehoorzaamheid heeft rechtvaardige vergelding ontvangen" (Heb.2:2).

Dus hoe we het ook bekijken, vanuit het standpunt van de rede, de feiten of de Schrift, we zien in dat het leerstuk van plaatsvervanging onjuist is. Laat het varen samen met die andere leugen: eindeloze pijniging, aangezien het evenzeer Godonterend is. We kunnen de werkelijke redenen voor de dood van Christus gemakkelijk aan de Schrift ontlenen, redenen die zichzelf aan een verlicht verstand aanbevelen en die de wijsheid en liefde van God verheerlijken.

En nu wil ik nog een ander bijbels antwoord geven op de vraag: Waartoe is Christus gestorven?, een antwoord dat mij zojuist te binnen is geschoten nadat het eerste deel van dit hoofdstuk naar de drukker was gestuurd:

HOOFDSTUK 5

“Laat ons oog daarbij gericht zijn op Jezus, de Leidsman en Voleinder des geloofs, die, om de vreugde, welke vóór Hem lag⁴, het kruis op zich genomen heeft, de schande niet achtende, en gezeten is ter rechterzijde van de troon Gods” (Heb.12:2).

Moge de lezer deze reden voor zichzelf overdenken, en die met Heb.11:24-27 vergelijken.

In het volgende hoofdstuk zullen we de verzoening beschouwen zoals die in de Wet wordt uiteengezet.

* * * * *

⁴ D.w.z. dat Hij vele zonen tot heerlijkheid zou brengen (Heb.2:10).